

آیا عقيله بنی هاشم امانتدار مقام امامت بوده اند؟

گفته شده بعد از شهادت سالار شهیدان و قبل از اینکه امام سجاد(ع) به مقام امامت نائل شوند، حضرت زینب(س) عهده دار مقام امامت شده اند. ادعای امانتداری مقام امامت برای حضرت زینب(س) مصداق غلو است.

گفته شده بعد از شهادت سالار شهیدان و قبل از اینکه امام سجاد(ع) به مقام امامت نائل شوند، حضرت زینب(س) عهده دار مقام امامت شده اند. ادعای امانتداری مقام امامت برای حضرت زینب(س) مصداق غلو است.

به گزارش خبرگزاری مهر، متن زیر توسط مرکز پاسخگویی به شبهات حوزه علمیه قم تنظیم گردیده است که از نظر می گذرد؛

صبر عجیب بانوی کربلا زینب کبری سلام الله علیها پدیده ای است مثال زدنی برای کل تاریخ بشر که مصایب و سختی ها جزء لاینفک حیات این بشر است. این سختی ها گاه چنان سنگین و طاقت فرساست که فقط و فقط از یک قدرت و موهبت الهی میتوان مقاومتی چنین عظیم را انتظار داشت. از آنجایی که ابتلائات و امتحان ها به قدر وسع و ظرفیت انسان هاست، میتوان از سختی امتحان و عظمت صبر او به وسعت ظرفیت وجودی اش پی برد. عقيله بنی هاشم در روزی که مانند آن روزی وجود ندارد «لا یوم کیومک یا ابا عبدالله»، صبر میکند و مانند برادر شهیدش راضی است به رضای خدای متعال؛ قلب مبارکش سراسر غم است و اندوه، مصیبت های جانکاه کربلا را با چشم خود دیده است و با تمام وجود احساس کرده است؛ امامش را که پاره دل اوست مقابل چشمانش با آن اوصاف که قلم از نوشتنش سست می شود به شهادت رسانده اند و او نگران جان برادر زاده اش علی بن الحسین السجاد است که اکنون امام عالم است.

این صبر عظیم و این سعه وجودی بانوی کربلا بعضا موجب شده است که برخی علاقمندان و ارادتمندان خاندان اهل بیت علیهم السلام تعبیری مبالغه آمیز در وصف مقام ایشان به کار برند که مصداق غلو می باشد و با توجه به مسلمات معارف زلال و نورانی مکتب اهل بیت علیهم السلام، نادرست بوده و می تواند مقدمه ای بر یک انحراف باشد.

یکی از این موارد، ادعای امامت و یا امانتداری مقام امامت برای آن بانو می باشد به نحوی که بعد از شهادت سالار شهیدان و قبل از اینکه امام سجاد علیه السلام به مقام امامت نائل شوند، حضرت زینب سلام الله علیها عهده دار مقام امامت شده باشند و این منصب الهی را به امام چهارم منتقل کرده باشند.

در متن زیر به صورت اجمالی و نیز تفصیلی، سستی و نادرستی این ادعاها تبیین شده است:

جواب اجمالی:

اینکه حضرت زینب - سلام الله علیه - امام باشد نه سند روایی دارد و نه با عقاید شیعه دوازده امامی سازگار است. حتی یک روایت ضعیف درباره امامت حضرت از ائمه نقل نشده است. برخی استدلال می کنند که وقتی امام حسین - علیه السلام - در گودال قتلگاه شهید شدند حضرت زینب امانتدار امامت شدند تا آن را از قتلگاه به خیمه گاه رسانده و به حضرت امام سجاد - علیه السلام - تقدیم کنند. ولی این مطلب هم سند ندارد؛ بعد اینکه امامت یک شیء مادی نیست که حضرت آن را از جایی به جایی منتقل کند. برخی مدعی هستند حضرت قدرت ولایی و تصرف در تکوینیان داشته که این هم دلیل بر امامت نمی شود. (1)

جواب تفصیلی:

در مورد حضرت زینب - سلام الله علیه - سه ادعا صورت گرفته است:

- حضرت دارای مقام عصمت است و از قتلگاه تا خیمه گاه امام بوده است.

- حضرت امام نبوده ولی امامت را از امام حسین - علیه السلام - به امام سجاد - علیه السلام - رسانده یعنی امانتدار امامت بوده است.

- دارای قدرت تصرف در تکوینیات (قدرت ولایی) بوده و نایب خاص امام حسین - علیه السلام - بوده است.

نقد ادعای اول: به اعتقاد شیعیان دوازده امامی تعداد امامان مشخص و نام تک تک آن ها در احادیث پیامبر بزرگوار اسلام آمده است و حضرت زینب - سلام الله علیه - گرچه مقام بسیار بالایی در میان خاندان رسالت و اهل بیت داشته، ولی امام نبوده است. این ادعا صرفاً از روی احساسات و بصورت افراطی است و هیچ منبع و سندی برای آن ذکر نشده است. در منابع شیعه و نظرات علما و فقهای بزرگ چنین ادعایی وجود ندارد. متأسفانه برخی از ذاکرین و مادحین اهل بیت گاهی بدون توجه کافی و با رعایت نکردن شرایط این ادعاها را می کنند. بعلاوه اینکه مقام حضرت زهرا - سلام الله علیه - بالاتر از حضرت زینب - سلام الله علیه - است و روایاتی که در مقام و منزلت آن بانوی یگانه است بسی بیشتر و صریح تر از روایات در منزلت حضرت زینب است ولی هیچ کس حضرت زهرا - سلام الله علیه - را امام نمی داند. (3) همچنین روایات در مورد برخی صحابه صریح تر است ولی کسی آن ها را امام نمی داند. (4)

- نقد ادعای دوم: این مورد نیز هم ادعایی بی سند است و هم مخالف اعتقادات شیعه است. اگر واقعاً حضرت زینب - سلام الله علیه - امانتدار امامت بوده و امامت را از امام سوم به امام چهارم رسانده است بنابراین در فاصله زمانی که حضرت زینب - سلام الله علیه - از قتلگاه به خیمه گاه آمد امام وجود نداشته و این بر خلاف قرآن و روایات است زیرا زمین لحظه ای خالی از حجت خدا نیست و نمی شود تا روز قیامت. بعلاوه اینکه هر مسلمانی که در این فاصله بمیرد بدون امام از دنیا رفته است در حالیکه طبق حدیث شریف "من مات و لم یعرف امام زمانه ملت میتة جاهلیة" باید در هر زمان امامی باشد و مسلمانان (شیعیان) امام زمان خود را شناخته و از او اطاعت کنند. متأسفانه کسانی این ادعا را می کنند که بدون توجه به لوازم آن فقط می خواهند ارادت افراطی خود را نسبت به ائمه و خاندان اهل بیت ابراز کنند ولی باید متوجه باشند که این ادعای خلاف واقع بوده و باعث خشنودی حضرت زینب - سلام الله علیه - هم نخواهد بود.

- نقد ادعای سوم: این ادعا توسط برخی و حتی تعدادی از علما 5 مطرح شده و برای آن دلایلی نیز ذکر کرده اند. این ادعا تا حدی صحیح است ولی باید مراقب تا مثل دو دسته قبل در دام افراط نیفتیم. معتقدان این نظر چهار دلیل برای ادعای خود ذکر کرده اند که فقط یک دلیل آن ها از روایات معصومین است و سه دلیل دیگر استنباط خودشان است. آن روایت هم بخشی از ادعای ایشان را ثابت می کند نه همه ادعا را. اما دلایل آن ها عبارتند از:

- روایتی که در کمال الدین شیخ صدوق و کتاب الغیبه شیخ طوسی و بحار الانوار علامه مجلسی آمده است. (5)

- تصرف تکوینی حضرت زینب در قلب و روح مردم وقت خواندن خطبه در بازار کوفه و مجلس یزید که بدون تصرف ولایی ممکن نبود. (6)

- مشورت کردن حضرت سجاد - علیه السلام - با آن بانو.

- تحمل کردن مصائب و شدائدی که احدی قدرت آن را ندارد مگر با داشتن ملکه قدسیه و تأییدات ربانیه. (7)

اما روایتی که به آن استشهاد شده این است که: احمد بن ابراهیم گوید در مدینه بر حکیمه خاتون دختر امام جواد - علیه السلام - وارد شدم و از پشت پرده با وی سخن گفتم و از دینش پرسیدم. (حکیم خاتون) امام خود را نام برد و گفت: فلان بن الحسن. (8) گفتم مرا فدای شما گرداند آیا او را مشاهده کرده ای یا آن که خبر او را شنیده ای؟ گفت خبر او را شنیده ام از ابو محهر (امام عسگری - علیه السلام -) که برای مادرش نوشته بود. گفتم آن مولود (امام مهدی - عجل الله تعالی فرجه الشریف - کجاست؟ گفت: مستور است. گفتم: پس شیعه به چه کسی مراجعه کند؟ گفت: به جده او. (مادر امام عسگری - علیه السلام -) گفتم: آیا پیرو کسی شوم که زنی را وصی خود کرده است؟ گفت: او (امام مهدی - عجل الله تعالی فرجه الشریف -) به حسین بن علی بن ابیطالب - علیه السلام - اقتدا کرده است. زیرا حسین - علیه السلام - در ظاهر به خواهرش زینب - سلام الله علیه - وصیت کرد (یعنی امور را بدست حضرت زینب - سلام الله علیه - سپرد). و دستورات علی بن الحسین (امام سجاد - علیه السلام -) به خاطر حفظ جاننش به زینب - سلام الله علیه - نسبت داده می شد. سپس (حکیمه خاتون) گفت: شما اهل اخبار و روایات هستید. آیا برای شما روایت نشده که نهمین از فرزندان حسین - علیه السلام - میراثش در دوران حیاتش تقسیم می شود. (9)

بررسی: دلیل اول آن ها روایتی است که ذکر شد. با توجه به روایت استفاده می شود که حضرت زینب - سلام الله علیه - وصی امام حسین - علیه السلام - شدند و روایت کاملاً آشکارا بیان می کند که دلیل آن حفظ جان امام چهارم - علیه السلام - بوده است. یعنی برای تقید و حفظ جان امام دستورات امام سجاد - علیه السلام - از زبان حضرت زینب - سلام الله علیه - صادر می شد و گر نه امام سجاد برای حضرت زینب - سلام الله علیه - نیز امام است و اطاعتش واجب. در این روایت مادر امام عسگری - علیه السلام - به حضرت زینب - سلام الله علیه - تشبیه شده و وجه تشبیه هم وصی بودن این دو زن از دو امام است و همان

طور که این روایت امامت یا ولایت را برای مادر امام عسکری ثابت نمی کند برای حضرت زینب - سلام الله علیه - نیز همینطور است.

اما سه دلیل بعدی ثابت می کند که حضرت زینب - سلام الله علیه - مورد عنایت خاص امام سوم و چهارم بودند و همچنین مورد لطف خاص خدای متعال که این جای شک ندارد. اما هر کس که مورد عنایت خاص خدا و ائمه بود دلیل بر ولایت او نمی شود. اینکه حضرت زینب جایگاه ویژه ای نزد ائمه داشته و نقش بسیار عظیم و منحصر به فردی در نشر دین و ابلاغ پیام کربلا و زنده نگه داشتن هدف عاشورا داشته کاملاً صحیح و مورد قبول همه است ولی این دلیل امامت یا ولایت آن بانوی بزرگ نمی شود. همچنین مشورت کردن امام سجاد - علیه السلام - نیز دلیل این ادعا نیست زیرا پیامبر و دیگر ائمه گاهی در مواردی با اصحاب خود و یاران خاصی مشورت کرده اند ولی کسی از آن برای امامت یا ولایت استدلال نکرده است. خلاصه اینکه این دلیل ها ثابت می کند که حضرت زینب - سلام الله علیه - مقام خاص و والایی دارد اما امامت یا امانتدار امامت بودن یا ولایت خاص امام را ثابت نمی کند. برای مطالعه بیشتر به کمال الدین شیخ صدوق و زندگانی حضرت زینب - سلام الله علیه - ، بنت الشاطی مراجعه کنید.

پی نوشت ها:

(1) جزایری حائری، سید نور الدین، خصائص الزینبیه، انتشارات مهدی، قم، 1404 ه ق، ص 337 تا 339. کریمی جهرمی، عقیده بنی هاشم زینب - سلام الله علیه - انتشارات راسخون، قم، 1376 ه. ش، ص 101 تا 103.

(2) مانند «سلمان مّا اهل البیت» که صریحاً سلمان را جزء اهل بیت معرفی می کند ولی کسی از این روایت برای عصمت سلمان یا امامت یا ولایت او استفاده نکرده است. زیرا امامان و معصومین با نام تک تک آن ها کاملاً مشخص است بویژه نزد شیعه دوازده امامی.

(3) شیخ صدوق، کمال الدین و تمام النعمه، ترجمه منصور پهلوان، انتشارات دار الحدیث، قم، 1380 ه ش، جلد 2، باب 45، حدیث 28، ص 226.

(6) عقیده بنی هاشم، همان.

(7) خصائص الزینبیه، همان. ایشان هر چهار دلیل را مفصل ذکر کرده است.

(8) منظور امام زمان - عجل الله تعالی فرجه الشریف - است که در آن زمان گفتن نام حضرت حرام و ممنوع بوده است به خاطر در امان ماندن حضرت از خطر دشمنان.

(9) شیخ صدوق، کمال الدین و تمام النعمه، ترجمه منصور پهلوان، انتشارات دار الحدیث، قم، 1380 ه ش، جلد 2، باب 45، حدیث 28، ص 226.